

Бойко С. Т.,
*науковий співробітник лабораторії психодіагностики
та науково-психологічної інформації
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України
lana.svit.boiko@gmail.com*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ В ОСВІТІ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному цифровому середовищі, яке швидко розвивається, медіаграмотність відіграє ключову роль у формуванні того, як люди сприймають, аналізують інформацію та взаємодіють із нею. У статті досліджено значення медіаграмотності у сфері освіти, із врахуванням ключових викликів і перспектив. Розглянуто різні аспекти, зокрема важливість медіаграмотності, інноваційні підходи до викладання, інтеграцію в навчальні програми та стратегії підвищення кваліфікації педагогів у цій галузі. Дослідження багатогранного характеру медіаграмотності виявляє її значення для виховання критичного мислення, творчого самовираження та інформованої громадянської позиції учнів. Крім того, визначено поточні проблеми, як-от потреба в постійному оновленні навичок, належній фінансовій підтримці та розробленні доступних і ефективних методологій навчання. Наголошено, що медіаграмотність в освіті має важливе значення для озброєння людей навичками, необхідними для процвітання в цифровому суспільстві та значущої участі в сучасному дискурсі.

Ключові слова: медіаосвіта під час війни, медіаграмотність, освітній процес, критичне мислення, методології навчання, цифрове суспільство.

In today's rapidly evolving digital landscape, media literacy plays a pivotal role in shaping how individuals perceive, analyze, and interact with information. This article explores the significance of media literacy within the realm of education, focusing on its key challenges and promising outlooks. It delves into various aspects, including the importance of media literacy, innovative approaches to teaching, its integration into educational curricula, and strategies for enhancing educators' proficiency in this domain. By examining the multifaceted nature of media literacy, this article underscores its critical importance in fostering critical thinking, creative expression, and informed citizenship among students. Additionally, it identifies ongoing challenges such as the need for continuous skill updates, adequate financial support, and the development of accessible and effective teaching methodologies. Overall, the article emphasizes that media literacy in education is essential for equipping individuals with the skills necessary to thrive in a digital society and participate meaningfully in contemporary discourse.

Keywords: media education during the war, media literacy, educational process, critical thinking, teaching methodologies, digital society.

Медіаграмотність є критично важливою в освіті під час війни в Україні, оскільки вона допомагає людям розуміти, аналізувати інформацію, що

надходить, та реагувати на неї, забезпечуючи безпеку, етичність та стабільність суспільства та особистості. У «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» медіаграмотність визначається як «складова медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують» [3, с. 8].

Значення медіаграмотності в сучасному світі надзвичайно важливе, оскільки медіа та інформаційні технології є неодмінною частиною нашого повсякденного життя. Ключовими аспектами медіаграмотності є:

- *Критичне мислення.* Медіаграмотність допомагає людям розвивати критичне мислення та аналітичні навички. Уміння аналізувати інформацію, відрізнити факти від спекуляцій та розпізнавати маніпулятивні прийоми дає змогу людям уникати впливу дезінформації та фейків.
- *Здатність до ефективного спілкування.* Медіаграмотність сприяє розвитку навичок ефективного спілкування в онлайн-середовищі. Люди, які володіють цими навичками, здатні краще розуміти аудиторію, висловлювати свої думки та ідеї зрозуміло та переконливо, а також взаємодіяти з іншими користувачами медіаресурсів.
- *Безпека в інтернеті.* Медіаграмотність є ключовою у забезпеченні безпеки в інтернеті. Уміння розпізнавати шахрайство та онлайн-загрози, управляти особистими даними та захищати себе від кібербулінгу є невід'ємною частиною медіаграмотності.
- *Активна участь у суспільному житті.* Медіаграмотність стимулює активну участь у суспільному житті. Люди, які розуміють, як працюють медіа та як впливають на суспільство, здатні бути більш активними громадянами, усвідомлювати свої права та обов'язки, а також брати участь у важливих дискусіях та рішеннях.
- *Професійний розвиток.* У сучасному світі багато професій вимагають від людей високого рівня медіаграмотності. Уміння ефективно користуватися медіа та технологіями, відрізнити правдиву інформацію від маніпуляцій та навички в галузі медійного виробництва можуть значно підвищити конкурентоспроможність на ринку праці.

Розуміння і критичне сприйняття інформації є ключовими компонентами медіаграмотності в сучасному світі, особливо в контексті розмаїтості джерел інформації та швидкості її поширення через різноманітні медіаплатформи. Зокрема, важливою є здатність відрізнити факти від думок та оцінок. Це означає

розуміння того, що факти – це об'єктивні дані, які можна перевірити, тоді як думки та оцінки можуть бути суб'єктивними та базуватися на особистих переконаннях чи припущеннях.

Критичне сприйняття інформації передбачає перевірку джерел, з яких вона отримана. Важливо переконатися, що інформація походить від авторитетних джерел, які мають достовірність та досвід у відповідній галузі. Також має значення аналіз контексту, тобто здатність розуміти контекст, у якому інформація була створена та поширена. Це означає розгляд інформації у широкому соціокультурному, політичному та історичному контексті. Медіаграмотність також включає розвиток аналітичних навичок для оцінки та критичного аналізу інформації. Критичне сприйняття інформації включає усвідомлення впливу, який вона може мати на думки, переконання та поведінку людей. Це означає активне розуміння, як медійні повідомлення та інформаційні кампанії можуть формувати громадську думку та впливати на суспільні процеси.

Розуміння і критичне сприйняття інформації допомагає людям робити осмислені та інформовані рішення, уникати маніпуляцій та фейків, а також активно приймати участь у суспільних дискусіях та діяльності. Як зазначає Т. Гурлева, «передавати навички розпізнавання маніпулятивних текстів і протистояти деструктивним впливам важливо комплексно: це і виховні та освітні заклади, і психологічна служба, і сім'я, і коло друзів» [1, с. 58].

Надзвичайно важливими в сучасному світі є аналіз та оцінка джерел інформації, оскільки доступ до інформації швидко зростає, але якість та достовірність цієї інформації може значно варіюватися.

Зокрема, насамперед важливо з'ясувати, *хто (що) є джерелом інформації*. Це може бути окрема особа, організація, урядова структура, ЗМІ або інші медіаплатформи. Розуміння того, хто стоїть за інформацією, може допомогти в оцінці її об'єктивності та достовірності. Наступним кроком є оцінка *достовірності джерела інформації*. Це включає перевірку репутації та авторитетності джерела, його історії та методів збору інформації. Наприклад, наукові публікації, урядові джерела та визнані новинні агенції часто вважаються більш достовірними, ніж невідомі блоги або соціальні медіаплатформи. Важливо також розглядати можливу *упередженість чи заангажованість* джерела інформації. Це можуть бути політичні, ідеологічні, комерційні чи інші аспекти, які можуть впливати на представлення інформації. Розуміння цього може допомогти в оцінці об'єктивності та повноти інформації. Важливим аспектом є *перевірка фактів та інформації*, представленої в джерелі. Це включає перевірку даних, статистики та інших деталей, щоб переконатися в їх точності та достовірності. *Порівняння інформації з різних джерел* може допомогти

визначити її достовірність та об'єктивність. Часто корисно шукати незалежні джерела, які підтверджують той самий факт чи подію.

Загалом аналіз та оцінка джерел інформації в сучасному світі є необхідними навичками для розуміння складних проблем, прийняття інформованих рішень та уникнення маніпуляцій та дезінформації. Володіння цими навичками допомагає створити об'єктивне та збалансоване уявлення про світ навколо нас.

Сучасна освіта повинна готувати учнів до ефективного функціонування у цифровому суспільстві. Так, Т. Гурлева зазначає: «Освітній медіапростір, збагачений новими знаннями, безперечно, має прогресивне значення для становлення особистості як суб'єкта, який творчо самовдосконалюється та успішно інтегрується в соціумі» [1, с. 53]. Тому в навчальних програмах є надзвичайно важливою роль медіаграмотності. Зокрема, навчальні програми повинні включати навчання з медіаграмотності, щоб учні вміли розрізняти достовірну інформацію від дезінформації та фейків. Це допомагає уникнути поширення маніпуляцій та сприяє формуванню критичного мислення. Також навчання медіаграмотності сприяє розвитку учнівських навичок аналізу та оцінки різноманітної інформації, що надходить через різні медіаплатформи. Це включає перевірку достовірності джерел, оцінку заангажованості та об'єктивності інформації.

Медіаграмотність також має стимулювати учнів до творчого медійного виробництва. Учні можуть навчатися створювати різноманітний контент – відео, аудіо, текстовий матеріал, що допомагає розвивати їхні комунікаційні та творчі навички. Також медіаграмотність є частиною загальної цифрової грамотності, тому здобуття цих навичок допомагає учням ефективно користуватися інформаційними технологіями, розуміти їхні можливості та обмеження, а також брати участь у цифровому суспільстві. Навчання медіаграмотності допомагає учням розуміти ризики та небезпеки онлайн-середовища, як-от кібербулінг, кіберзлочинність та незаконний контент. Це сприяє створенню безпечного та етичного онлайн-середовища для учнів. Науковці зазначають: «Сьогодні незаперечним є вплив інформаційного середовища на розвиток дітей, які мають доступ до медіапродукції всього світу. Створюючи особливий інформаційний простір, численні і різноманітні медіа впливають на формування соціальних, моральних, художніх, естетичних цінностей та інтересів особистості, стають важливим чинником впливу на її свідомість, світоглядні позиції, що особливо важливо в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення країни» [2, с. 8].

Критично важливим завданням натеper є підвищення кваліфікації педагогів у галузі медіаграмотності та медіаосвіти, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні навичок учнів (студентів) у цих сферах. Це може бути досягнуто через:

- *спеціалізовані курси та тренінги*. Організація спеціалізованих курсів та тренінгів для педагогів з медіаграмотності та медіаосвіти. Ці заходи можуть

включати в себе навчання новітніх методик викладання, ознайомлення з ресурсами та інструментами для медіаосвіти, а також обмін досвідом;

- *інтеграцію в навчальні плани і програми.* Включення питань медіаграмотності та медіаосвіти в навчальні плани і програми для педагогічних закладів. Це може стати основою для систематичного впровадження цих тем у навчальний процес та стимулювати педагогів до дослідження та вдосконалення своїх педагогічних підходів;

- *співпрацю з експертами та професіоналами.* Залучення експертів та професіоналів у галузі медіаграмотності та медіаосвіти для проведення лекцій, семінарів та майстер-класів для педагогів. Це дає змогу педагогам отримати актуальні знання та практичні навички від людей, які працюють безпосередньо в цій сфері;

- *онлайн-курси та вебінари.* Використання онлайн-курсів та вебінарів для підвищення кваліфікації педагогів у галузі медіаграмотності та медіаосвіти. Це дає змогу педагогам отримати нові знання та навички у зручний для них час та місце;

- *спільні проекти та ресурси.* Співпраця між педагогами для розроблення спільних проектів та обміну ресурсами з медіаграмотності та медіаосвіти сприяє обміну досвідом та практиками, а також стимулює колективну роботу над підвищенням кваліфікації.

Загалом підвищення кваліфікації педагогів у галузі медіаграмотності та медіаосвіти вимагає комплексного підходу, який поєднує в собі різноманітні методи та ресурси для навчання та підтримки.

Важливим аспектом освіти є інтеграція медіаграмотності у різні предмети, оскільки це допомагає створити контекстуалізоване та цілісне уявлення про медійну культуру та інформаційне суспільство.

Так, у рамках уроків *мови та літератури* можна вивчати різні аспекти медіаграмотності, як-от аналіз медійного тексту, розуміння структури новин, критичне мислення під час читання та рефлексія над медійною пропагандою. На уроках *історії та суспільних наук* можна досліджувати роль інформації в історичних подіях, вивчати вплив медіа на формування громадської думки та політичних процесів, а також аналізувати медійні технології та їхні наслідки для суспільства. У контексті *математики* можна вивчати статистичні методи та інформаційну грамотність для аналізу даних та висновків, які представлені в медійних матеріалах, а також вивчати алгоритми та технології, що використовуються в цифрових медіа. Вивчаючи *мистецтво та музику*, можна аналізувати творчі аспекти медійного виробництва, створювати власні медійні проекти, а також досліджувати різноманітні види мистецтва та музики через призму їхньої ролі в медійній культурі. Через *комп'ютерні науки* можна навчати

учнів створювати медійний контент, використовуючи різноманітні цифрові інструменти та програми, а також навчати їх основам інформаційної безпеки та кібергігієни. У рамках *фізичного виховання* можна вивчати вплив медіа на фізичне та психічне здоров'я, а також пропонувати учням активні вправи та ігри, спрямовані на зменшення часу, проведеного перед екранами. Інтеграція медіаграмотності у різні предмети допомагає створити цілісний підхід до освіти, що враховує важливість розуміння медійної культури та цифрових технологій у сучасному світі.

Зростання впливу цифрових медіа на сучасних учнів є значним і має великий вплив на їхній спосіб сприйняття інформації, соціальні зв'язки, освіту та культурні уподобання. Зокрема, школярі проводять значну частину свого часу в онлайн-середовищі соціальних мереж, як-от Facebook, Instagram, Twitter (X) тощо. Це впливає на їхню соціальну взаємодію, ставлення до себе та інших, а також на формування їхньої самооцінки. Відеоплатформи, такі як YouTube та TikTok, зростають у популярності серед молоді, надаючи їм необмежений доступ до різноманітного відеоконтенту. Це впливає на їхні уподобання, інтереси та сприйняття світу. Відеоігри стають не лише дозвіллям, а й важливим елементом культури для багатьох молодих людей. Вони можуть впливати на розвиток креативності, критичного мислення та навичок співпраці, але також можуть мати вплив на здоров'я та соціальну адаптацію. Молоде покоління отримує більшість новин та інформації через цифрові медіа, як-от вебсайти новин, соціальні мережі та блоги. Це може впливати на їхнє розуміння світових подій та політичних процесів. Цифрові технології змінюють способи навчання та освіти, пропонуючи доступ до онлайн-курсів, відкритих освітніх ресурсів та інтерактивних навчальних платформ. Це робить навчання більш доступним та інтерактивним, але також ставить виклики перед традиційною системою освіти.

Загалом зростання впливу цифрових медіа на молоде покоління має значний вплив на їхній розвиток, соціальні зв'язки та спосіб сприйняття світу. Це створює як можливості, так і виклики, які вимагають уважного розгляду та виваженого підходу до використання цифрових медіа.

Існує потреба у постійному оновленні навичок медіаграмотності. Це обумовлено кількома факторами:

- *Швидкість змін в медіа.* Медіа постійно розвиваються та змінюються. Нові технології, платформи та стратегії з'являються зі швидкістю світла. Тому, щоб залишатися впевненими та компетентними у використанні медіа, необхідно постійно оновлювати свої знання та навички.
- *Поява нових видів медіа.* Сьогодні ми маємо різноманіття медіаформатів, включаючи соціальні мережі, стрімінгові платформи, відеоігри та багато іншого. Кожен з цих форматів має свої унікальні характеристики та

особливості, які вимагають специфічних навичок для ефективного користування.

- *Розвиток нових технологій.* Технології швидко змінюються, вносячи в медіа нові можливості та функціонал. Наприклад, штучний інтелект, віртуальна реальність, блокчейн – усі ці інновації впливають на те, як ми сприймаємо та споживаємо медіа.
- *Еволюція соціокультурних та політичних контекстів.* Суспільство постійно змінюється, і разом з ним змінюються й уявлення про медіаграмотність. Наприклад, у зв'язку зі зростанням впливу фейків та дезінформації навички розпізнавання маніпуляцій стають все важливішими.
- *Зміни в інформаційному ландшафті.* Інформаційний ландшафт постійно змінюється, і з ним змінюються підходи до сприйняття та аналізу інформації. Постійне оновлення навичок медіаграмотності дає змогу людям ефективно адаптуватися до цих змін.

Отже, постійне оновлення навичок медіаграмотності є необхідним для того, щоб залишатися компетентними та впевненими в цифровому світі, де медіа відіграють ключову роль у нашому повсякденному житті.

Інноваційні підходи до навчання медіаграмотності включають в себе використання новітніх технологій, активного залучення учнів та створення адаптивних навчальних середовищ. Зокрема, це: *інтерактивні ігри та симуляції* – використання ігор та симуляцій для навчання медіаграмотності може бути дуже ефективним, ці інтерактивні засоби дають змогу учням експериментувати з різними ситуаціями, вирішувати проблеми та розвивати критичне мислення; *проекти з медіавиробництва* – залучення учнів до створення власного медіаконтенту (відео, аудіо, блоги тощо) дає змогу їм не лише розвивати творчі навички, але й краще розуміти процеси захоплення уваги та маніпуляції інформацією; *освітні відео та вебінари* – створення освітніх відео та вебінарів, які надають короткі та зрозумілі пояснення ключових концепцій медіаграмотності, може зробити процес навчання цих навичок більш доступним та цікавим; *онлайн-курси та платформи е-навчання* – використання спеціалізованих онлайн-курсів та платформ е-навчання дає змогу учням навчатися медіаграмотності у зручний для них час, ці ресурси можуть надати доступ до актуальної інформації та практичних завдань; *співпраця з медіапартнерами та експертами* – організація спільних проєктів з медіапартнерами та експертами у галузі медіаграмотності дає змогу учням отримати унікальний внесок та практичні знання від фахівців; *інтердисциплінарні підходи* – інтеграція питань медіаграмотності у різні предмети (наприклад, мова, інформатика, громадянська освіта) дає змогу учням розуміти значення медіаграмотності в різних контекстах та розвивати ці навички в широкому спектрі сфер.

Загалом інноваційні підходи до навчання медіаграмотності створюють можливості для більш ефективного та цікавого засвоєння цих важливих навичок учнями.

У підвищенні рівня медіаграмотності відіграють ключову роль технології, оскільки вони надають доступ до інформації, навчальних ресурсів та інструментів, що допомагають розвивати ці навички. Зокрема, це *доступ до інформації* – інтернет надає безліч можливостей для отримання інформації з різних джерел, технології дають змогу швидко знаходити та аналізувати новини, статті, відео та інші джерела інформації, що допомагає розвивати навички критичного мислення та оцінки інформації; *електронні інструменти для перевірки фактів* – технології дають змогу створювати та використовувати інструменти для перевірки фактів та визначення достовірності інформації, електронні бази даних, онлайн-сервіси та розширення браузера можуть допомогти у перевірці джерел та підтвердженні інформації; *онлайн-курси та навчальні платформи* – існує безліч онлайн-курсів та навчальних платформ, спеціалізованих на медіаграмотності, ці ресурси надають доступ до актуальних знань, практичних завдань та інтерактивних матеріалів, що допомагають у розвитку медіаграмотності; *ігрові платформи для навчання*, що можуть бути ефективними інструментами для навчання медіаграмотності, адже вони створюють ігрові сценарії, у яких учні можуть випробувати свої навички та приймати рішення в ситуаціях, пов'язаних з медіа; *мультимедійні ресурси* – відеоуроки, аудіоподкасти, інтерактивні презентації та інші формати, які допомагають учням краще засвоювати матеріал.

Загалом технології відіграють важливу роль у підвищенні рівня медіаграмотності, роблячи навчання більш доступним, цікавим та ефективним для всіх користувачів медіа.

Важливим є загальносистемний підхід до розвитку медіаграмотності, зорієнтований на створення комплексної системи, яка включає різноманітні аспекти освіти та інформаційних ресурсів з метою підвищення рівня медіаграмотності в суспільстві. Зокрема:

Освітні програми. Розробка і впровадження освітніх програм з медіаграмотності у школах, вищих навчальних закладах та позашкільних установах. Ці програми повинні охоплювати різні аспекти медіаграмотності, такі як критичне мислення, розуміння медіафункцій, перевірка достовірності інформації тощо.

– *Навчальні ресурси.* Розроблення та розповсюдження навчальних матеріалів, онлайн-курсів, відеоуроків та інших ресурсів з медіаграмотності, доступних для широкого кола користувачів. Це допомагає зробити навчання медіаграмотності більш доступним та зручним.

- *Сприяння самостійному навчанню.* Створення умов для самостійного навчання медіаграмотності, включаючи розвиток навичок самоорганізації та саморегуляції. Це може включати в себе створення інтерактивних онлайн-платформ, де користувачі можуть вивчати матеріали на свій власний ритм.
- *Широкий спектр аудиторії.* Забезпечення доступності освітніх програм та ресурсів для різних соціальних та вікових груп. Важливо залучити до цього процесу якомога більше людей, незалежно від їхнього соціального статусу або освіти.
- *Партнерство з громадськими та приватними секторами.* Співпраця з громадськими організаціями, медіакомпаніями, технологічними компаніями та іншими зацікавленими сторонами для спільної розробки та реалізації програм та ініціатив з медіаграмотності.
- *Моніторинг та оцінка.* Проведення систематичного моніторингу та оцінки ефективності освітніх програм та ініціатив з медіаграмотності для постійного вдосконалення системи.

Загальносистемний підхід до розвитку медіаграмотності має на меті створення повноцінної та динамічної системи, яка сприяє підвищенню рівня медіаграмотності всієї суспільності.

Висновки. У воєнний час інформація може бути використана для маніпуляцій та впливу на суспільство. Медіаграмотність допомагає людям розпізнавати факти від маніпуляцій і здійснювати об'єктивну оцінку інформації. Також медіа можуть публікувати матеріали, які порушують морально-етичні норми. Медіаграмотність навчає розпізнавати такі матеріали та вміло з ними працювати. Медіаграмотність надає інструменти для аналізу інформації щодо потенційно небезпечних ситуацій. Це допомагає людям уникати небезпеки та приймати обдумані рішення. Медіаграмотність сприяє активній участі громадян у політичному процесі. Вона надає знання про те, як шукати, оцінювати та аналізувати інформацію, що дає змогу людям бути більш інформованими та відповідальними учасниками суспільства. У воєнний час інформація може бути дуже стресовою та травматичною для людей. Медіаграмотність допомагає зменшити стрес та тривогу, надаючи інструменти для критичного осмислення та оброблення інформації.

У сучасному цифровому світі медіаграмотність стає ключовою компетенцією для успішної адаптації до інформаційного оточення. Дедалі більший обсяг і доступність медіаконтенту створює нові виклики, вимагаючи від нас більшої уваги та критичного мислення щодо інформації, яку ми споживаємо.

Розгляд різних аспектів медіаграмотності в освітній галузі, включаючи її значення, методи навчання, роль в навчальних програмах та шляхи підвищення кваліфікації педагогів у цій сфері, дає змогу зазначити, що медіаграмотність – це більше, ніж просто вміння розрізняти правдиву інформацію від фейкової. Вона

включає в себе також уміння аналізувати, оцінювати, спілкуватися за допомогою медіаресурсів, а також створювати їх.

Інтеграція медіаграмотності в освітній процес відкриває нові можливості для учнів (студентів) та вчителів. Це дає змогу створювати адаптивні навчальні середовища, сприяти розвитку критичного мислення та творчих навичок, а також підготувати здобувачів освіти до активної участі в суспільному та політичному житті.

Незважаючи на досягнуті успіхи, існують деякі виклики, які потребують уваги, як-от постійне оновлення навичок у зв'язку зі змінами в медіаландшафті, необхідність ефективної фінансової підтримки та розроблення більш доступних та ефективних методик навчання.

Загалом медіаграмотність в освіті є важливим складником сучасної освіти, яка допомагає формувати, творчих та інформованих громадян, що критично мислять і готові до життя в цифровому суспільстві.

Подальші дослідження та дії у галузі медіаграмотності можуть включати дослідження, спрямовані на: 1) оцінку та порівняння різних методів навчання медіаграмотності, що дадуть змогу визначити найбільш ефективні підходи та розробити стандартизовані методики; 2) вивчення розвитку медіаграмотності у різних контекстах, зокрема медіаграмотність у різних груп населення (наприклад, молоді, дорослі, люди похилого віку), у різних культурних та соціальних контекстах, дадуть змогу краще зрозуміти, як адаптувати програми медіаграмотності для різних аудиторій; 3) вплив медіаграмотності на громадську участь та політичну діяльність; 4) зв'язок між рівнем медіаграмотності та активністю учасників громадянського суспільства, їхню здатність розпізнавати маніпуляції в медіа та вплив на політичні процеси; 5) технологічні інновації у навчанні медіаграмотності: ефективність нових технологій, таких як використання штучного інтелекту або віртуальної реальності, у навчанні медіаграмотності та їхній вплив на здатність учнів аналізувати й розуміти медіаконтент; 6) взаємодію з медіаплатформами та індустрією: роль медіаплатформ та індустрії у формуванні медіаграмотності, включаючи їхню відповідальність за поширення маніпулятивної або фейкової інформації; 7) розроблення й оцінку публічної політики – дослідження можуть визначати ефективні стратегії публічної політики для підтримки та розвитку медіаграмотності, включаючи освітні програми, регулювання медіа та сприяння створенню критичного медіасередовища.

Ці напрями досліджень та дій допоможуть подальшому розвитку галузі медіаграмотності та сприятимуть формуванню більш інформованого та критичного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гурлева Т. Я – свідомий читач: як убезпечити себе від маніпулятивного впливу через медіа текст : poradnik dla czytacza. Київ : Каравела, 2023. 88 с. URI:

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735186>

2. Інноваційні психологічні засоби розвитку медіаосвіти в умовах екстремальної дистанційності війни: методичний посібник / Л. А. Найдьонова, О. Вознесенська, Н. Л. Дятел, Н. Ф. Умеренкова, Ю. С. Чаплінська, Н. І. Череповська; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 335 с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/736866/>
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.

Бондаренко Н. В.,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України
nelly.bondarenko@ukr.net*

Косянчук С. В.,

*кандидат педагогічних наук,
методист
Київської гімназії східних мов № 1
e-mail: 358sv@ukr.net*

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ: ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ, ЗБАГАЧЕННЯ, ТРАНСФОРМАЦІЯ

Досліджено сутність понять патріот, патріотизм, герой, героїзм, героїзація; відстежено їх нерозривну єдність і еволюцію у ретроспективі й сьогоденні; актуалізовано зв'язки з такими поняттями як цінності, совісність, геніальність, дбайливість, емпатія; констатовано співіснування різних концепцій героя; розкрито феномен і природу патріотизму й героїзму в історії України і в умовах нинішніх екзистенційних викликів українству; з'ясовано й підтверджено прикладами специфічні ознаки українського патріотизму й героїзму у контексті російсько-української війни. Акцентуація сучасного відтинку героїчної історії України прийдешніми поколіннями, чимдовше збереження й міжпоколінна трансмісія пам'яті про Героїв узалежнені від того, наскільки учнівство буде обізнане з індивідуальними історіями Героїв, які поклали життя і здоров'я за незалежність України. Надано конкретні методичні рекомендації.

Ключові слова: український патріотизм; патріот; героїзм; герой; національно-патріотичне виховання; заклади загальної середньої освіти.

The essence of the concepts of patriot, patriotism, hero, heroism, heroization was studied. The inseparable unity of these concepts and their evolution in retrospect and in the present are traced. Connections with such concepts as values, conscientiousness,